ՎԵՑՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ — ՏԱՐԻ — ԹԻՒ — 781 — ՇԱԲԱԹ — 28 — ՅՈՒՆՎԱՐ 1867

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Կ. Պօլսոյ համար Տարեկան	100 ղ.
Վեցամսեայ ,, ,,	55 ,,
Գաւառաց համար Տարեկան	110 ,,
Վեցամսեայ ,, ,,	60 ,,
Մեծ թիւը՝	2 ղ.

Ծանուցմանց տողը՝ մէկ անգամի համար 3 ղղ. երկու անգամի համար 2 ղղ.

Դուրս գացած լրագրաց համբու ծախսքը Խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ համակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն Խմբագիր-Տնօրէնին պիտի ուղղուի. եւ համբու ծախսքը ալ ղրկողին վրայ է։

КՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 28 ՅՈՒՆՎԱՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Քաղաքական հանդարտութիւնն Արեւելեան խնդրոյն յուղման առաջքը կառնո՞ւ թէ ոչ. այսպիսի խնդիր մը տէրութեանց մէջ բանակցութեանց նիւթ եղա՞ծ է թէ ոչ. եւ առաջիկայ գարնան վտանգ մը յարուցանել կըսպառնա՞յ թէ ոչ. Ոմանք կը ժխտեն, ուրիշները կը հաստատեն. բայց այս կարծեաց տարբերութեան հակառակ թէ՛ խաղաղասէրներն եւ թէ՛ խռովասէրները դրեթէ հաւասարապէս կասկածի մէջ են ապագային վրայ։ Հելլենական կառավարութիւնը Տաճկաստանի զինուորական պատրաստութիւնները եւ սպառնալից ծանուցագրերը պատճառ բռնելով իր զօրաց թիւը 30 հազարի հասցընելու օրէնք մը կառաջարկէ ազգային խորհրդարանին։ Բայց Տաճկաստանի զինուորական պատրաստութիւններն եւ սպառնալից ծանուցագրերն ուրիշ բան չեն, այլ հելլենական կառավարութեան բռնած գիրքին հետեւանքը. քանզի հելլէնք Տաճկաստանի մէջ յեղափոխութիւն արծարծել ուզեցին, եւ Բ. Դուռը չէզոքութեան օրէնքն ու դաշնադրութիւնները բռնաբարուած համարելով, ինք ալ պատրաստութիւն տեսնելու եւ իր պահպանութեան յարմար միջոցներ ձեռք առնելու պարտաւորեցաւ։

Արեւմն եթէ հելլէնք չէզոքութեան օրէնքը յարգեն, Կրետէի ապստամբութեան մնացիչներն ըլլալէ դադրին եւ Թեսալիոյ ու Էպիրոսի մէջ խռովութիւն չսերմանեն, Բ. Դուռը իրենց սպառնալիք չըներ. Բ. Դուռն այն ատեն կը գործէ՝ երբ հելլէնք չէզոքութիւնն ուղղակի բռնաբարեն։ Բայց Աթէնքի կառավարութիւնը՝ փոխանակ չէզոքութիւնն յարգելով մեղադրանքէ ազատելու, իրեն սպառնալիք եղած համարելով, իր բանակն աւելցընելու կելնէ։ Այս խողութիւնն ըստ ինքեան կարեւորութիւն չկրնար ունենալ, վասն զի հելլենական բանակն ինք իր գլխուն մեծ դեր մը չկրնար խաղալ, բայց կը հարցուի թէ ուստի՞ յառաջ կուգայ հելլենաց այս յանդգնութիւնը եւ ի՞նչ զօրութեամբ Եւրոպայի խաղաղութեան վրդովիչներն ըլլալէ չեն վախնար։

Հարկ չէ ըսել որ այս կէտին բացատրութիւնը դէպքերը միայն կրնան տալ. բայց ասոնց ալ ի՛նչ աստիճան կարեւորութիւն ունենալնին չգիտցուիր։ Եւրոպայի քաղաքականութիւնը մեծ փոփոխութիւն կրեց Գրըմի պատերազմին ծագելէն 'ի վեր. Ռուսիա՝ կամ գոնէ իր պաշտօնական թերթերը՝ Տաճկաստանի վրայ յարձակելու սպառնալիք չեն ըներ, այլ յայտնապէս Տաճկաստանի քրիստոնէից ձգելով իրենց ազատութեան գործը, անմիջամտութեան սկզբունքը կը պաշտպանեն։ Իսկ Եւրոպա թէ եւ Տաճկաստանի ամբողջութիւնը պահպանելու սկզբունքը մոռցած չէ, բայց անոր համար զէնքով միջամտելէ կը խորշի։ Այս պատճառաւ ամէն կողմանէ չափաւորութեան յորդորներ կը տրուին, եւ Ռուսիա ալ Բարձր. Ալի փաշային ծանուցագրին պատասխանելով կըսէ եղեր թէ չափաւորութիւնը միայն կրնայ մշտատեւ կռիւներու առաջքն առնուլ։

Խնդիրն ամփոփելով, չափաւորութեան յորդորնե՞րը պիտի յաղթեն թէ խռովայոյզ կիրքերը։ Չենք վարանիր ըսելու որ առաջինն աւելի հաւանական է, քան զի աւելի բանաւոր, հնարաւոր, դիւրին եւ բնական է։ «Գաղղիա, կըսէ Մէմօրիալ Տիբլօմաթիք լրագիրը, իր նոր դեսպանին բերնով յայտնապէս ծանոյց 'ի Կ. Պօլիս «խորհուրդ» բառը, որ Սուլթանին քով ներկայացած քրիստոնեայ տէրութեանց խրատները կը պարունակէ։ Եւրոպա կուզէ ազդու կերպով Տաճկաստանի օգնել. բայց այն պայմանաւ որ ինք ալ ընդունի այն ամէն միջոցները՝ որք իր իշխանութիւնը կամրացընեն եւ իր ձեռքն եղած զանազան շահերուն պաշտպան կըլլեն զինքը։ Պ. Պուրէի բանախօսութիւնը տարակոյս չթողուր Գաղղիոյ քաղաքականութեան վրայ։ Թող աղէկ դիտցուի. Կ. Պօլսոյ մէջ սկսուելիք փորձը վճռական է։ Անմիջամտութեան շրջանը՝ որուն մէջ կը մտնենք, եւ որ սարսափելի խռովութիւններ եա կը ծգէ, թոյլ կուտայ տեսնել Օսմանեան կայսրութիւնը ազատութեան եւ հաւասարութեան անսահման դաշտին մէջ՝ ուր պարագաները, ազատական գաղափարաց յառաջադիմութիւնը եւ քաղաքակրթութեան ծաւալումը պարտք կը դնեն իր վրայ։»

Վերջին հեռագիր մ'Անգլիոյ թագուհւոյն խորհրդարանը բանալու առթիւ խօսած ճառը կը ծանուցանէ, որ յիշեալ կը հաստատէ Մէմօրիալի բածները։ Անգլիա, Գաղղիոյ եւ Ռուսիոյ հետ համաձայնութեամբ խորհուրդ տուեր են Բ. Դրան որ քրիստոնէից վիճակին բարւոքման համար պէտք եղած նոր արտօնութիւնները շնորհէ, եւ անտարակոյս կայսերական կառավարութիւնն ալ այս բարեկամական «խորհուրդներն» ընդունած կըլլայ։ Արեւմն թերեւս քիչ օրէն գործադրութիւնն ալ տեսնելու բաղդը կունենանք։

Գաղղիոյ սահմանադրութեան մէջ Նաբօլէօն կայսեր հրամայած նոր բարեկարգութիւնները Փարիզի լրագրաց քննադատութեան ընդարձակ նիւթ մ'եղած են։ Պաշտօնական թերթերն՝ ըստ սովորութեան՝ կայսեր ըրած նոր կարգադրութեանց վրայ գովեստներ կը խօսին. բայց անկախ մամուլը՝ ընդհակառակն՝ ուղերձին փոխարէն տրուած հարցման իրաւունքին աւաւելութիւնները խիստ վար կը համարի։ Ուղերձը կայսեր խօսած ճառին պատասխան մ'ըլլալով, անոր վիճաբանութեան մէջ ամէն երեսփոխան տէրութեան ընդհանուր քաղաքականութեան վրայ կարծիք յայտնելու առիթ ունէր։ Վիճաբանութիւնները չորս հինգ շաբաթ կը տեւէին, բայց ամէն խնդիր կը մաղուէր եւ ամէն կարծիք կը յայտնուէր։ Իսկ հիմա Ծերակուտին եւ Օրէնսդիր ժողովին անդամներն այն առիթը չունին, այլ միայն հարցումներ պիտի կրնան ընել կառավարութեան, բայց ի՞նչպէս. Հարցում մը հինգ անդամներէ ստորագրուած պիտի ըլլայ, նախագահին պիտի հաղորդուի, այն ալ պետութեան պաշտօնէին պիտի ղրկէ, պաշտօնեայն ալ Ծերակուտի եւ Օրէնսդրական ժողովոց մասնաժողովներուն քննութեանը պիտի յանձնէ. Եթէ ծերակուտին հինգ մասնաժողովներէն երկուքը եւ օրէնսդիր ժողովին ինը մասնաժողովներէն չորսը հարցումն ընդունելի համարին, այն ատեն ժողովն անոր վրայ պիտի վճռէ, եւ եթէ ընդունի՝ կառավարութեան ուշադրութեանը պիտի յանձնէ պարզապէս. իսկ եթէ չընդունի՝ պիտի ոչնչացընէ։ Բայց հարցման իրաւունքն Անգլիոյ մէջ եւ ուրիշ սահմանադրական երկիրներ այսպէս չգործածուիր. խորհրդարանին անդամներն իրաւունք ունին ուղղակի եւ անուղղակի կառավարութեան պաշտօնէից հարցումներ ուղղելով պատասխան եւ բացատրութիւն խնդրելու։ Աւստի անկախ մամուլը կը գանգատի թէ ստոյգ իրաւունք մը՝ այն է Ուղերձը՝ կը վերցուի, եւ անոր տեղ անստոյգ իրաւունք մը կը տրուի։ Ասկէ զատ մինչեւ հիմա կը յուսացուէր թէ օր մը սահմանադրական շէնքին պսակումը պիտի գայ. կայսրն այն խոստացեալ պսակումը լմնցած հրատարակելով այն յոյսն ալ կը ջնջէ, կամ ինչպէս Թայմզ կըսէ հեգնաբար, Պանդորեան տուփին մէջ յոյս մը կար՝ այն ալ գընաց։ Կայսերական նամակին ըրած այս անհաճոյ տպաւորութիւնը մեղմացընելու խօսքեր կըսէ Մօնիթէօր, եւ դարձեալ յուսալ կուտայ թէ Գաղղիա ուրիշ ազատութիւններ ալ պիտի ունենայ։

Իսկ ժողովրդական գումարմանց եւ մամլոյ վրայ դրուած դրակնեան օրինաց բարձումը գոհութեամբ կընդունուի։ Արդարեւ մամուլն աւելի կը սիրէր որ քաղաքացիներէ ընտրուած երդմնաւոր դատաւորաց յանձնուէին լրագրական դատերը, ինչպէս է Անգլիոյ եւ ուրիշ ամէն ազատ երկիրներու մէջ, եւ ոչ թէ ոստիկանութեան ատեաններու, ուր բաւնոց դատաւորները տէրութեան պաշտօնեայ ըլլալով, չեն կրնար բոլորովին անկախ դատաստան տեսնել. բայց այսու ամենայնիւ կառավարութեան բացարձակ իշխանութեան վերնալը եւ տէրութենէն կանխաւ արտօնութիւն չառնելով լրագիր հրատարակելու իրաւունքը մեծ յառաջդիմութիւններ են, զորս Գաղղիա ուրիշ անդամներ կատարելապէս վայելած է եւ որոցմէ զրկուած էր 1852էն 'ի վեր։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

Լոնտրա 3 փետր.

Թագուհին անձամբ խորհրդարանը բացաւ։ Իր ճառին նշանաւոր խօսքերն հետեւեալներն են.

«Օսմանեան կայսրութեան քանի մը գաւառաց դժգոհութիւնը Կրետէի մէջ ապստամբութեամբ մը յայտնուեցաւ։ Իմ դաշնակցաց՝ Գաղղիոյ եւ Ռուսիոյ կայսերաց հետ խորհրդակցութեամբ այս նիւթին խռովութեանց միջամտութիւն ընելէ հեռի կեցայ. բայց միաբանութեամբ ջանք ըրինք Բ. Դրան եւ իր հպատակաց մէջ լաւագոյն յարաբերութիւններ հաստատելու, այնպիսի յարաբերութիւններ՝ որք Սուլթանին վեհապետական իրաւանց անհամաձայն չըլլան։»

Թագուհին ծանոյց թէ երեսփոխանական ընտրութիւնները բարեկարգելու առաջարկութիւն մը պատրաստել կուտայ, եւ չափաւորութեան ու բարեջանութեան յորդորներ տուաւ։

Լոնտրա. Օսմանեան փօնսօլիտէն 30½ բացուեցաւ եւ 30 1/8 գոցուեցաւ։ Լիվըրբուլ. բամպակ Իզմիրի 11¾.

Փարիզ 6 փետր.

Լորտ Պօչան Ուղերձ մ'առաջարկեց որ մեծ համակրութեամբ կը խօսի Կրետացւոց վրայ. Լորտ Ռըսըլ կը վախնայ որ քանի մը տէրութեանց եւ մանաւանդ Ռուսիոյ յարձակողական ոգին աղաղակ չարնեց պատճառ չըլլայ։

Պ. Կլէտսթօն կը յուսայ որ կառավարութիւնը մանրամասն բացատրութիւններ կուտայ Կրետէի վրայ, եւ կըսէ թէ արդեօք Օսմանեան Դուռը պատասխանատու է այս խռովութեանց։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Անցեալներն Ալպանիոյ մէջ կրօնափոխ աղջկան մը պատճառաւ խռովութիւն ելնելով, տաճիկները քրիստոնէից գերեզմանին վրայ յարձակեր եւ վեց հոգին գլուխ հրց ճապուկ ըրեր էին։

Քուրիէ տ'Օրիան լրագիրն յունվար 23 թուով Մանասթըրէն գրուած նամակ մը կը հրատարակէ, որուն մէջ վերյիշեալ կռուին մէկ քանի պարագաները պատմելէ ետեւ՝ կըսէ թէ անկարգութեանց առաջնորդներէն քանի հոգի, որոց մէջ են նաեւ Բրիգլենոյի Միւտիրը Միւֆթին եւ ժողովի անդամները, կալեալ Մանասթըր տարուեր են, եւ ուրիշ քանի հոգի ալ կ'սպասուին եղեր. Յանցաւորները պատերազմական ատեանի մ'առջեւ պիտի դատուին։

Այս ճապուկ եղած գերեզմաններ ալ կամ տէրութեան սնտուկէն կամ յանցաւորաց քսակէն պիտի նորոգուին։

Յիշեալ նամակը կը ծանուցանէ նաեւ թէ Ալպանիոյ տաճիկ ժողովուրդները մեծ մասամբ աշխատիլ չսիրելով, երկրագործութեան շնորհիւ քիչ շատ հանգիստ ապրող քրիստոնեայ ալպանիացւոց վրայ կը նախանձին եւ Բրիգլենոյէն ու շրջակայներէն անոնց տա-

րացրու կը կուզեն եղեր ․ բայց կառավարութիւնն անոնց այս անօրէն պահանջումը մերժելով խրատ կուտայ որ իրենք ալ քրիստոնէից պէս երկրագործութեան պարապելով՝ թէ՛ ինքզինքնուն և թէ՛ տէրութեան օգտակար ըլլան ։

Մայրաքաղաքիս յունաց Նէօլօկոս լրագրին խօսքին նայելով, Եանեայի գաւառին մէջ Զումերքա անուն տեղը՝ Օսմանեանք ապստամբաց հետ կռուի բռնուելով յաղթուեր եւ քաշուեր են ․ Նոյնց գաւառ՝ Օսմանեանք Տիմիթրիոս Քօրքօնչէ անուն ապստամբապետը պաշարեր են, բայց ապստամբաց կողմէն օգնութիւն հասնելով՝ Օսմանեանք ետ քաշուելու հարկադրուեր են ։

Յունվ․ 2ին օրը, ապստամբաց բռնած Քօրաքա անուն կամուրջէն՝ շարունակ թնդանօթներու և հրացաններու որոտմունք կը լսուին եղեր ։

Յիշեալ լրագիրը կըսէ նաև թէ Կրետէի մէջ ապստամբութիւնը բնաւ զսպուած չէ, և բնակիչները միշտ համառ կեցած են Յունաստանի հետ միանալու գաղափարին վրայ, թէ վերջին կռուի մը մէջ տասն յոթն և 178 Օսմանցի ինկեր են, թէ Կրետէի կղզւոյն արևելեան կողմը 15000ի մօտ ապստամբ կայ եղեր Քօրօնէօսի և Զեկանդիոսի հրամանատարութեան ներքև ․ Սկաֆիայի (Թրհալայի մէջ) լեռներուն վրայ ալ 5000 զինեալ հելլենացիք կան եղեր ։

Ամոնիա լրագրին ալ լուր կուտայ թէ Վոլոսի մէջ ալ ապստամբական երևոյթ ունեցող խռովութիւններ ծագելով՝ կղզւոյն կառավարիչը բերդը քաշուեր է ։

Այս լուրերուն ինչ աստիճան ստոյգ ըլլալը չենք գիտեր, բայց չափազանցութիւննին յայտնի կը տեսնուի ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿ

․ ․ ․ ․ Խմբագիր ․

Բերայի Ս․ Երրորդութիւն եկեղեցւոյ կից շինութեանց վրայօք շատ մը տարաձայնութիւններ ծագելով՝ ազգայնոց մէջ, զանազան մեկնութեանց նիւթ եղած և ազգային լրագիրներն ալ անոր պարագայից տեղեակ չըլլալնուն՝ նոյն մեկնութեանց արձագանք ըլլալու համար՝ պարտ կը համարիմ ճիշդ պատմութիւնը ձեզ ուղարկել, որպէս զի հրատարակելով՝ ցաւալի գայթակղութեանց վերջ տրուի ։

Գիտէք որ յիշեալ շինուածոյ տեղ առաջ անշքամար դպրոց մը, վարժարան մը և եկեղեցւոյ այլ և այլ պաշտօնէից յատկացեալ մէկ քանի սենեակներ կային ։ Նախորդ Թաղ․ Խորհուրդը մտածելով թէ նոյն տեղին վրայ եկեղեցւոյն եկամուտ բերելու համար տասը շտեմարան երկու տուն, և միանգամայն ընդարձակ դպրոց ու վարժարան կրնայ շինուիլ, Խառն Ժողովոյն տեղեկագիր մը մատուցած էր, որով յիշեալ շինութեանց համար հաւանութիւն կը խնդրէր ։ Խառն Ժողովն այս առաջարկութեան օգտակարութիւնը տեսնելով, միանգամայն բաւական մեծ գումարի մը փոխառութեամբ կատարուելիքը նկատելով՝ պատշաճ դատեց որ առաջ ծանրութիւնը նոյն Թաղ․ Խորհրդոյն վրայ չթողու և ուղղակի իր հսկողութեամբ կատարէ ․ ուստի իր անդամներէն Խորէն վարդապետը, Մարկոսեան Գրիգոր Էֆէնտին, Տնտեսական Խորհրդոյ ատենապետ Գալֆայեան Յակոբ աղան, յիշեալ Թաղ․ Խորհրդոյ ատենապետ Մուրատեան Մ․ Մաղաքիա աղան և Բերայի Թաղեցիներէն Եղիազարեան Յովհաննէս աղայն ընտրեց, որ յատուկ յանձնաժողով մը կազմելով՝ այն շինութեանց օրինաւոր կերպիւ կատարման հոգ տանին, շինուելիք շտեմարաններէն և տուներէն գոյանալիք հասոյթը յատկապէս նոյն շինութեանց համար ըլլալիք փոխառութեան դրամագլուխը վճարելու գործածելով ․ քանզի Թաղ․ Խորհրդոյ տեղեկագրին իմաստին նայելով՝ փոխառութեան տոկոսիքը Ս․ Երրորդութիւն եկեղեցւոյ միւս հասոյթներէն վճարելու յոյս կերևէր ։

Յանձնաժողովը Թաղ․ Խորհրդոյ հետ խորհրդակցելէն ետքը, քանի մը նիստեր ըրաւ, շինութեանց ուրուագիծը պատրաստել տուաւ, քանի մը հայազգի և օտարազգի ճարտարապետներու կարծիքն առաւ, և յապագայս ազգին վրայ ծանր բեռ մը չըլլալու համար որոշեց որ շինութիւնը աճուրդի կերպիւ (կէօթիւրի) ընել տայ ․ Ճարտարապետներէն Բէօյուքճի Մ․ Մկրտիչ աղայն և Խասգիւղցի Գ․ Գօչէֆֆի ամենէն շահաւոր պայմաններ առաջարկեցին Յանձնաժողովոյն ․ Առաջինը իւրաքանչիւր կանգուն շէնքին համար 580 պաշտաւ ղուրուշ, և երկրորդը 550 ղուրուշ կը պահանջէր ․ Երկու ճարտարապետաց պայմաններուն մէջ գնոյն տարբերութենէ զատ՝ հետևեալ երկու տարբերութիւնն ալ կար ․ Մ․ Մկրտիչ աղան Օսմանեան ոսկին 105 ղուրուշի ընդունել կուզէր, և մեծ սրահին վրայ շինուելիք գմբեթին համար ալ զատ 20000 ղուրուշ կը պահանջէր, իսկ Գ․ Գօչէֆֆի Օսմանեան ոսկին 110 ղուրուշի կընդունէր և գմբեթին համար զատ ծախք չէր պահանջեր ։

Յանձնաժողովն այս տարբերութիւնները տեսնելով կրնար աւելի շահաւորին պայմաններուն վրայ որոշում ընել, բայց ճարտարապետաց ազգային տարբերութեան առջև չուզեց այս որոշման պատասխանատուութիւնը իր վրայ առնուլ, մանաւանդ որ զինքը անձեռնհաս կը համարէր ․ Ուստի երկու ճարտարապետաց հետ պայմանագրի ծրագիրներ շինելով Խառն Ժողովոյն ներկայացուց ․ Խառն Ժողովը շինութեան ուրուագիծէն հասկնալով որ այս գիներուն մէկ մասը աւելորդ զարդուց և գմբեթին համար է, և անոնց պատճառաւ փոխառութեան գումարէն շատ բան պիտի պակսի, որոնց որ՝ բուն որում շէնքն աւելի հասոյթի համար է, նոյն աւելորդ ծախքը վերցնել, և այս որոշման միանգամայն աւելի քննութիւններ ընել տալու դիտմամբ՝ Յանձնաժողովը լուծեց ու նոր Յանձնաժողով մը կազմեց, որոյ անդամք էին Երամեան Գէորգ պէյ, Սերվիչէն Էֆէնտի, Մուպահեաճեան Յակոբ աղա, և ասոնց հետ Խառն Ժողովոյ անդամներէն Արզումանեան Ստեփան Էֆէնտի և Մադաթեան Սիմոն Էֆէնտի ․ Նոր Յանձնաժողովն ուրիշ Եւրոպացի ճարտարապետաց ալ դիմեց, բայց անոնց պայմանները աւելի ծանր գտնելով, նախորդ Յանձնաժողովոյ միջոցաւ առաջին երկու ճարտարապետաց հետ բանակցութեան մտաւ, որպէս զի շինութենէն բուն որոշման Խառն Ժողովոյ պակսեցնելիք աւելորդ զարդուց և գմբեթին ծախուց տարբերութիւնը առաջարկեալ գիներէն զեղչուի և միանգամայն շինութեան երրորդ դասակարգին մէկ մասը՝ որ բաց ձգուած էր, ամբողջանոց դպրատան յարկը ընդարձակելու համար ․ Մ․ Մկրտիչ աղան՝ միայն գմբեթին համար պահանջած 20 հազար ղուրուշէն հրաժարեցաւ, իսկ աւելորդ զարդուց մէկդի ձգուելուն համար իր առջին գինէն ամենևին բան մը չզեղչեց՝ առարկելով թէ շինութեան պիտոյքն աւելի սուղ են, և ասկէց զատ դպրոցին յարկը ընդարձակելու համար աւելցնել ուզած երեք սենեկաց համար զատ 300 ոսկի պահանջեց ․ Այս պահանջման փոխարէն, յանձնաժողովը շատ աշխատեցաւ որ հին շինութենէ գոյացած փայտերն ու քարերը ընդունել տայ, և հազիւ կրցաւ անոնց 20000 ղուրուշ միայն գին գնել տալու, որով հազիւ կըլլար 13000 ղուրուշ ալ զատ դրամ վճարել ․ Ասիկա փոքրիկ կէտը մոռնալու չէ, որ այս անգամին Մ․ Մկրտիչ աղայն հաճեցաւ Օսմանեան ոսկին 110 ղուրուշի ընդունել ․ Գ․ Գօչէֆֆի գալով, այս ճարտարապետը աւելորդ զարդուց պակսելուն համար իւրաքանչիւր կանգուն շինութեան համար գինէն յիսնական ղուրուշ զեղչեց, և դպրոցին ընդարձակութեան համար առաջարկեալ երեք սենեկաց փոխարէն բան մը չպահանջեց ։

Երկու ճարտարապետաց պայմաններուն մէջ սա՛ դրամական տարբերութիւնն ալ կար ․ Մ․ Մկրտիչ աղան 100000 ղուրուշ կանխիկ և 20000ական ղուրուշ ամեն շաբաթ առնել կը պահանջէր, որով 20 շաբթուան մէջ 500,000 ղուրուշ առած պիտի ըլլար՝ շինութիւնը կիսկատար մնալով ․ Իսկ Գ․ Գօչէֆֆի շինութեանց զանազան մասերը ամբողջ շինելով իւրաքանչիւր ծախս ըրած գումարին երեք քառորդը պիտի առնէր և միւս քառորդը իբր ապահովութիւն Ազգին ձեռքը պիտի թողուր, այնպէս որ 30 շաբթուան մէջ 500000 ղուրուշ առած պիտի ըլլար, և նոյն պայմանաժամին լմնալուն շինութիւնը ամբողջապէս կատարելով բանալիները յանձնած ժամանակ 170000 ղուրուշի չափ առնելիք պիտի ունենար ։

Յանձնաժողովն այս մեծ տարբերութեանց առջև վարանելու տեղի չունէր ․ ուստի Գ․ Գօչէֆֆիի հետ պայմանագիրը շինելով Խառն Ժողովոյն ներկայացուց, որ անմիջապէս հաստատելով զայն՝ շինութեան հրամանը տուաւ ․ Գ․ Գօչէֆֆիին շահաւոր պայմաններուն իբր փոխարէն ըլլալու համար, գործը դիւրացնելու մտօք անոր մէկ խնդիրը սիրով ընդունեց, այն է իրեն 400 ոսկի կանխիկ տալ՝ այն պայմանաւ որ այս գումարին փոխարէն նոյն արժէքով շինութեան պիտոյք միշտ պատրաստ գտնուին եկեղեցւոյ բակը, ապա թէ ոչ՝ պակասը վար դրուի իրեն վճարելի գումարներէն ․ Շինութեանց պայմանագրին տրամադրութեանց համեմատ յառաջ տարուելուն հսկելու համար յանձնաժողովոյն առաջարկութեամբ Խառն Ժողովը մասնաժողով մը կազմեց, որոյ անդամք են Ղազանեան Մանուկ, Ունճեան Արիկ և Սրվանձեան Մ․ Պետրոս աղաները ։

Շինութիւնն յառաջ երթալու վրայ էր, երբ օր մը շատ մը գործաւորներ յանկարծ շէնքը կը կոխեն ու Գ․ Գօչէֆֆիին գործաւորները բռնութեամբ կը վռնտեն, « մենք հայ ենք, մենք պիտի բանինք » ըսելով ․ Հսկիչ մասնաժողովը Թաղական Խորհրդականաց հետ միանալով՝ յիշեալ հայ գործաւորներուն առաջնորդները հրաւիրեց իրենց ընթացքին ապօրինաւորութիւնը իրենց հասկցնելու և միանգամայն իրենց կամքը հասկնալու ․ Ասոնք խոստովանելով այն ընթացքին ապօրինաւորութիւնը, յայտնեցին թէ՝ բուն որում շէնքը ազգային է, կուզեն իրենք շինել զայն իւրաքանչիւր կանգունին համար յիսնական ղուրուշ զեղչում խոստանալով ․ Մասնաժողովն իրենց պատասխանեց թէ յառաջագոյն շատ աշխատուած է հայ ճարտարապետի յանձնելու, բայց մեծ տարբերութիւն տեսնուելուն համար կեդրոնական Վարչութիւնը Եւրոպացի ճարտարապետին տալու որոշում ըրած և հետը պայմանագիր ստորագրած է ․ Այսպիսի վաւեր պայմանագիր մը ետ առնելու համար հարկաւ ճարտարապետին փոխարինութիւն մ'ընել պէտք ըլլալուն, հայ գործաւորաց զեղչումը կընդունուի, բայց շէնքը կիսկատար չի մնալու և նոյն Եւրոպացի ճարտարապետին պայմանները կատարելու յանձնառու մէկ հայ պատուաւոր ճարտարապետ ցուցնելնուն հարկաւորութիւնը անոնց հասկցուց, և իրենք ալ ճարտարապետ Ներսէս աղան ցցունելով և հետևեալ առաւօտ անոր հետ խորհրդարան ներկայանալու ժամադիր ըլլալով մեկնեցան ․ և բուն որում հսկիչ մասնաժողովն ու խորհրդականք անոնց յայտնած էին թէ այսպէս օրինաւոր բանակցութեան մտնելու համար նախ և յառաջ ապօրինաւոր ընթացքը դադրեցնել և մինչև այն կէտ շինութիւնը շարունակել հարկ կըլլայ, և թէ՝ հայ գործաւորք պարտին իրենց տեղերնին երթալ տանք գացին նոյն օրը, և աւելի բազմութեամբ եկան հետևեալ օրը, յորում իրենց առաջնորդները դարձեալ ներկայացան խորհրդարան՝ առանց բերելու ճարտարապետ Ներսէս աղան ․ Հետևեալ աւուր ձգուեցաւ բանակցութիւնը՝ հայ գործաւորաց տեղերնին երթալը խնդրուելով, և դարձեալ մեկնեցան ․ Իսկ Գ․ Գօչէֆֆիի գործաւորք սկսան իրենց գործը շարունակել, յորմէ դարձեալ դադրելու բռնադատեցան հայ գործաւորաց միւսանգամ յարձակմամբը ․ և խորհրդարանը 'ի զուր սպասեցաւ շինութեան յանձնառու հայ ճարտարապետին ․ Իսկ Ներսէս աղան շաբաթ օրը խորհրդարանը գալով 'ի ներկայութեան հայ գործաւորաց առաջնորդներուն և այլոց յայտնեց թէ՝ իրեն այնպիսի առաջարկութիւն մը երբեք եղած չէ ։

Այս պատմութեամբ գործոյն ինչպէս սկսուիլը և ինչպէս այս կէտը հասնիլը ընթերցողաց առջև դնելով՝ կը յուսացուի որ Վարչութեան բռնած ընթացքը՝ եթէ ստոյգ տեղեկութեանց պակասութենէն տարբեր մեկնութեանց նիւթ եղած է, կատարելապէս օրինաւոր և Ազգին շահաւոր կերպիւ շարունակած ըլլալը պիտի հասկցուի ․ Արդ՝ գործ մը կը մնայ՝ կեդրոնական Վարչութեան, այն է քանի մ'օր ալ աշխատիլ յիշեալ ապօրինաւոր գործոց գործիք և գրգռիչները քաղցրութեամբ համոզել ․ և 'ի չյաջողելն՝ Ազգին օգուտը պաշտպանելու և եղած վնասներուն վերջ տալու պարտականութենէն ստիպեալ պէտք եղած միջոցներն 'ի գործ դնելէ ետ չպիտի կենայ ։

Ատենապետ
23 յունվար 1867 Խառն Ժողովոյ
ԳՐԻԳՈՐ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

Վերոյգրեալ նամակին հրատարակութեան պատճառաւ հարկադրեցանք մեր սկսած «Փրկութիւն և Վստահութիւն» վերնագրով ազգային յօդուածին շարունակութիւնը գալ շաբթուան ձգելու ։

Կ․ Պոլիս 23 յունվար 1867

․ ․ ․ Խմբագիր Մասիս լրագրոյ ․

Թաղիս Պէզճեան վարժարանը, որ ըստ փափաքանաց բարերար հիմնադրին երեսուն տարիէն աւելի է ազգային երկսեռ զաւակաց դաստիարակութեան յատկացած անխափան իր ընթացքը կը շարունակէր, վերջին սոսկալի հրկիզութեան պատճառաւ շատ մը տարաբաղդիկ ընտանեաց անհարկի բնակութեան տեղի ըլլալը կարծեմ չէ գաղտուկ ձեզ եւ ազգայնոց շատերուն, հետեւապէս նոյն ազգային յարկին մէջ ուսանող մանկտւոյն աստանդական ցրուելու հարկադրիլը ․ արդ որչափ որ նոյն ատեն այսպէս շատերն հարկադրեցան ցրուիլ, տակաւին բաւական տղայք աւերակաց խորշերուն մէջ մնացին, զորոնք հարկ եղաւ առժամանակեայ կերպով Եկեղեցւոյ խցիկներուն մէջ հաւաքել, ուր երթալով շատցան եւ հեռաւոր թաղերէն վերադարձող եւ խրճիթ շինողներուն տղայքն իսկ գալով անհրաժեշտ եղաւ նոյն սենեակներուն մէջ սեղմիլ, ուստի ալ 'ի բուն եղած աշխատութեանց վրայ վերջին ճիգ մ'ալ թափելով հազիւ վարժարանին մէկ կողմը պարպել կարողացանք, որով խակոյն պէտք եղած նորոգութեանց ձեռք զարնելով ուսանող մանկտին փոխադրուեցան հոն, ուր կը յաճախեն ժամանակէ մ'ի վեր, եւ հիմա կուսանին հայերէն եւ տաճկերէն լեզուաց, թըւաբանութեան եւ եկեղեցական երգոց տա-

բերքը ։ Քաջայոյս եմք ... խմբագիր Տէր, որ մեծանուն հիմնադրին անջինջ արդեանց եւ բարեաց շնորհիւ բարեպաշտ եւ ուսումնասէր ազգայնոց ջանիւք Թաղիս վարժարանը քիչ ժամանակէն իր նախնի պայծառութիւնը ձեռք բերելու բաղդին կարժանանայ, որ է լրումն ըղձից ճշմարիտ հայունոյ ։ Յուսով եմք որ գեղեցիկ սեռին կողմն ալ, ուր տակաւին քանի մը անուոր կեցած են, պարպուելով բացուի եւ Թաղիս այսչափ հէք աղջկունք, որոց շատերն հիմա ծովեզերքն ու աւերակաց մէջ գանձկաբար կը մեծնան, ժամ առաջ հաւաքուելով՝ սկսին ձեռք զարնել մտաւոր մշակութեան եւ ձեռարուեստից, որոնք միայն օր մ'իրենց կենաց եղանակը բարւոքելու պատճառ պիտի ըլլան ։ —Չմոռնանք ըսել որ բարեպաշտօն անձ մը Թաղիս աղքատաց ցրուելու համար երկու զամբիւղ բրինձ նուիրեց Ծնունդէն առաջ ։

Մնամք եւայլն ։ (Կնիք)

Թաղ. խորհրդոյ Գումգաքարուի դուրսի

Գանձապետ — Ատենապետ

Գրիգոր Ցոլաքեան — Յովսէփ Սարաֆեան

Էնկիւրիէն յունվար 18 Թուով մեզի գրուած նամակ մը կը ծանուցանէ թէ վիճակին նորընտիր առաջնորդ Գեր. Երեմիակէս սրբազան արքեպիսկոպոսը նոր տարւոյն օրը Էնկիւրի հասնելով, արժանավայել պատուով ընդունուեր է ։ Սրբազան առաջնորդին մայրաքաղաքէս մեկնելուն լուրն հեռագրով առնուածին պէս, Երժ. Թադէոս վարդապետն եւ տեղւոյն երեւելիներէն քանի մ'անձինք մինչեւ Նալլը գիւղ դիմաւորութեան գացեր են ։ Կասաւալըչ Վսեմ. Թէվֆիք փաշան յատուկ ձի մը ղրկեր է Ս. Առաջնորդին, եւ քսանի չափ զինուորներով հարիւրապետ մը գացեր է Նորին սրբազնութիւնը դիմաւորելու ։ Հազարէն աւելի բազմութիւն մը զանազան ազգերէ, քաղաքէն 3 ժամ հեռաւորութեամբ Գեր. առաջնորդին դէմ գացեր են, եւ ճանբուն վրայ պատրաստուած չքեղ վրանի մը մէջ սակաւ ինչ հանգիստ առնելէ ետեւ, քաղցրաձայն մանկանց գեղեցիկ երգերով քաղաքը մտեր է ։

Գեր. Երեմիակէս Ս. արքեպիսկոպոսին ազգասիրական եւ ուսումնասիրական եռանդն արդէն յայտնի ըլլալով, կը յուսամք թէ Գաղատիոյ վիճակը՝ որ ժամանակէ մ'ի վեր անառաջնորդ մնացած էր, իր խոհական եւ բարենախանձ ջանիւք նոր կենդանութիւն մը կառնու, եւ բարոյական զարգացման շաւղին մէջ կը յառաջադիմէ 'ի բարօրութիւն յիշեալ վիճակին ազգայնոց, որք դժբաղդաբար իրենց մայրենի լեզուն իսկ մոռցած ըլլալով՝ ամեն տեղերէ աւելի կարօտութիւն ունին Գեր. Երեմիակէս արքեպիսկոպոսի նման լուսաւորութեան եւ յառաջդիմութեան բարեկամ եղող առաջնորդի ։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Չորեքշաբթի առաւօտ Պայրամի տօնին պատճառաւ օգոստափառ Ինքնակալը փառաւոր հանդիսիւ Սուլթան Ահմէտի մզկիթը գնաց, եւ յետոյ Թօփգաբուի պալատը մտնելով՝ տէրութեան բոլոր նախարարաց եւ պաշտօնէութեանց շնորհաւորութիւնն ընդունեց ։

—Ինչպէս որ երեքշաբթի աւուր թերթով ծանուցեր էինք, մեծարգոյ Պ. Յ. Սըվաճեանի յօրինած Առանձար Ամատունի անուն ընտիր Թատերգութիւնը չորեքշաբթի գիշեր Նաւումի Թատրոնին մէջ խիստ յաջող կերպով ներկայացաւ 'ի գոհութիւն բազմաթիւ հանդիսատես ազգայնոց, եւ այս առթիւ Նիկոմիդիոյ դժբաղդ գիւղացւոց համար ալ 800 ղրուշ նպաստ հաւաքուեցաւ ։

Այսպիսի մարդասիրական ազնիւ գործի մը վրայ մեր կողմանէ գովեստ խօսքն աւելորդ կը համարինք ։

—Աշխարհական պաշտպանութեան կամ օգնութեան յուսով ասկէ ամիս մ'առաջ կաթոլիկութեան գլխող Զէյթունցի չորս իշխաններն՝ իրենց յուսոյն ունայնութիւնն արդէն հասկըցած ըլլալով, կը լսենք թէ մէջերնէն մէկը՝ Ենիխանեան Աստուածատուր աղան չորեքշաբթի իրիկուն Վեհափառ Ս. Կաթուղիկոսին գացեր, եւ իր եկեղեցին բնաւ ուրացած չըլլալը խոստովանելով՝ սիրալիր ընդունելութիւն գտեր է Ն. Ծայրագոյն սրբազնութենէն ։

Կը կարծուի որ միւս երեք ընկերներն ալ այսօր վաղը վեհափառ Ս. Կաթուղիկոսին գիրկը դիմելու դիտաւորութիւն ունին ։

—Եգիպտոսէն պատուաւոր անձի մը գրուած նամակներէ կիմանանք թէ Եգիպտոս բնակեալ ազնուախոհ հարուստ ազգային մը՝ հինգ վեց հազար լիրա նուիրելու եւ Կիլիկիոյ մէջ կանոնաւոր ազգային վարժարան մը հիմնելու դիտաւորութիւն ունի ։

Այս բերկրառիթ լուրին վրայ առայժմ ասկէց աւելի խօսք չըսելով՝ իրականութեան գտնուիլը միայն կը մաղթենք ։

— Ժամանակէ մը 'ի վեր մայրաքաղաքս գտնուող զէյթունցի ազգային մը՝ Գալուստ անուն՝ որ Երուսաղէմատունը կը հիւրընկալուէր, ժամանակէ մը 'ի վեր հիւանդացած ըլլալով՝ երեքշաբթի գիշեր մահկանացուն կնքեց, եւ չորեքշաբթի օրը հանդիսաւոր յուղարկաւորութեամբ Թաղուեցաւ ։

Կը լսենք թէ Լանկայի Մուսալլա Թաղին մէջ բացուելիք ընթերցարանի ընկերութիւնն՝ յիշեալ պանդուխտ ազգայնոյն յուղարկաւորութիւնը չքեղ կերպիւ կատարելու համար մեծ ջանք ըրեր է, որ արդարեւ գովութեան արժանի է ։

—Եգիպտական պղինձ դրամներուն արգելքը դուրսերն ալ տեղ տեղ անկարգութեանց առիթ եղած է ։ Պրուսայէն կը գրեն թէ յունվ. 16ին եւ 17ին օրերը հացագործաց խանութներն աւարի առնուեր են յիշեալ քաղաքին մէջ ։

Ատաբազարէն գրուած նամակ մը կը ծանուցանէ թէ սոյն արգելքը հոն ալ մեծ շփոթութեան եւ մանաւանդ վնասուց պատճառ եղեր է հայ խանութպաններուն, վասն զի [illegible] 10 [illegible] կուշաբթի օրը յիշեալ գիւղաքաղաքին տօնավաճառն (բազար) ըլլալով, եգիպտական պղինձ դրամոց արգիլուելուն լուրն առաւօտէն տարածուեր եւ առաւտուրի մէջ չընդունուիլ սկսեր է, բայց քանի մը ժամ ետքը քաղաքին կառավարիչը մունետիկ կանչել տալով թէ արգելքի խօսք չկայ, խանութպանները նորէն ընդունիլ սկսեր են, սակայն իրիկունը Նիկոմիդիայէն հոն գացող ճանապարհորդներէ առուգուեր է արգիլուած ըլլալը, եւ ամեն մարդ պղնձով հետեւեալ օրը շատերը խանութնին չեն բացեր ։

Այս պարագաններուն մէջ տեղւոյն բնակիչներէն Պէրպէր Օսմանի որդի Քավաս անուն զինուոր մը՝ քրիստոնէից խանութները երթալով եգիպտական պղինձ դրամ քշել կուզէ բռնի, հաւատք օրէնք եւ այլն հայհոյելով, եւ ոմանց ընդունիլ կուտայ ։ բայց Ռուսիոյ հպատակ հայ խանութպան մը չուզելով անոր կամքը կատարել, յիշեալ զինուորը զայն խանութէն վար կառնու, եւ բիր մը ձեռք ձգելով՝ չարաչար ծեծել կսկսի ։ Հայուն ալ համբերութիւնը հատնելով, անալ կսկսի անոր զարնել, մինչեւ որ մարդիկ վրայ կը հասնին եւ իրարմէ կը զատեն ։ բայց հայուն երկու ձեռքը եւ Քավասին ալ ճակատն արիւնած ըլլալով, հայը՝ կառավարչին դուռը կը տարուի, անալ այս գործին դատաստանը իրիկուան ժողովին կը Թողու ։

Սակայն քանի մը հայեր գործն անուշ տեղը կապելու համար կը միջնորդեն, եւ Քավասին հայրն ալ արդարախօս մարդ մ'ըլլալով եւ իր որդւոյն անիրաւ ըլլալը տեսնելով՝ հայն ու իր որդին իրարու հետ կը հաշտեցընէ, եւ այսպէս գործը վերջանալով՝ մեծ խռովութեան մ'առաջքը կառնուի, վասն զի տեղւոյն տաճիկները՝ գործին վախճանին սպասելով՝ հայոց դէմ չար խորհուրդներ կը նիւթեն եղեր ։ բայց գործն հաշտութեամբ վերջանալով՝ դրդռութիւնն ալ հանդարտեր է ։

—Անգղիական Թայմզ լրագրին մէջ հետեւեալը կը կարդանք ։

« Կրիտէի կղզւոյն մէջ տիրած խռովութեանց վրայ Յունաստան եւ մերձակայ կղզիները փախչելու պարտաւորեալ խեղճ ընտանեաց, որոց մեծ մասն անտէր կանայք եւ մանկունք են, նպաստելու համար Լոնտրայի մէջ հաւաքուիլ սկսած գումարը մինչեւ յունվարի 4ը 7000 լիրայի հասած էր ։ Այս առատաձեռնութիւնն ապստամբութեան վերաբերեալ որ եւ է քաղաքական ըղձացմանց հետ բնաւ յարաբերութիւն չունի, եւ միայն գթութեան ու մարդասիրութեան նկատմամբ բացուած է երեսուն չափ վաճառականաց եւ սեղանաւորաց մասնաժողովի մը ձեռամբ, որ խորին համակրութիւն կը յայտնէ վտարանդի եղած դժբաղդ կանանց եւ մանկանց, որք ժամանակաւ առատութեան մէջ սնած եւ ժուժկալ աշխատութեան շնորհիւ հանգիստ կեանք վայելած, բայց հիմա անտուն, անտէրունջ եւ անուալ մնացած են ։ Լոնտրայի մէջ պատուաւոր դաս մը չկայ որ մասնաժողովին հաղորդակից չըլլայ ։ Քաղաքապետ Լորտն իր կողմանէ քաջալերութիւն տուաւ, եւ մասնաժողովին մէջ կը գտնուին խորհրդարանի անդամներ, պաշտօնատարներ, անուանի սեղանաւորներ ու վաճառականներ, եւ երկու բարձրաստիճան եկեղեցականք ։ Մասնաժողովը շաբաթն երկու անգամ կը գումարի, չորեքշաբթի եւ շաբաթ օրերը, եւ սոյն բարեգործական նպատակաւ Աթէնքի մէջ հաստատուած մասնաժողովի մը հետ համաձայնութեամբ կը գործէ ։ Քանի մ'օր առաջ մասնաժողովն Աթէնքէն դեկտ. 20 թուով նամակ մ'առաւ Պ. Թրիքուբիէն, որ ասկէ առաջ Լոնտրայի մէջ հելլենական [illegible] էր ։ Պ. Թրիքուբի կը ծանուցանէ թէ 8000էն աւելի ապաստանեալներ հասած են Յունաստան, եւ թէ որ եւրոպական տէրութեանց շոգենաւներուն հրամանատարք Պ. Բիմի տուած օրինակին հետեւին, ապաստանելոց թիւն այնչափ պիտի շատնայ որ մեծ դժուարութեամբ պարէն պիտի գտնեն ։ Հազարէն աւելի կանայք եւ մանկունք Մէլընոյի մէջ Բիմ հրամանատարին վերադարձին կ'սպասեն որպէս զի զիրենք ազատէ ...... Վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թէ ապաստանելոց թիւն երթալով կը շատնայ, եւ 'ի սէր մարդկութեան այս տարաբաղդ կանայքն ու մանկունքն անօթութենէ ազատելու հարկն անհրաժեշտ կզգացուի ։ »

— Լրագրապետութեան արհեստը Անգղիոյ մէջ ալ փուշերէ ազատ չէ, ինչպէս որ կը տեսնուի Պ. Վ... 'ի օրինակէն, որ Անգղիոյ քաղաքներէն մէկուն մէջ նոր լրագրի մը հրատարակութեան ձեռնարկեր է ։

Լրագրին առաջին թուոյն մէջ կըծու յօդուած մը կը տեսնուի սաստիկ խաղ խաղալու դաղանի տան մը դէմ ։

Հետեւեալ օրը նամակ մը կառնէ Պ. Վ... որ սաստիկ սպառնալեօք ազդարարութիւն կընէր յիշեալ տան դէմ ուրիշ անգամ չգրելու ։

Պ. Վ... պատասխան կուտայ թէ իր յառաջիկայ թուոյն մէջ աւելի սաստիկ յօդուած մը պիտի հրատարակէ, եւ ըրաւ ։

Լրագրին ելած օրը Պ. Վ... խմբագրութեան սենեկին մէջ նստած իր գործին կ'զբաղէր, յանկարծ երկար ընչացքով կորովի մարդ մը ներս կը մտնէ ձեռքը լախտով ։

Պ. Վ... խոկոյն կը հասկընայ որ անանուն նամակին հեղինակն էր ։

— Ո՞ւր է խմբագիրը, հարցուց ներս մտնողը ։

Քիչ մ'առաջ դուրս ելաւ, հիմա կուգայ ։ նստէք եւ մինչեւ որ գայ՝ լրագիր կարդացէք, ըսաւ Պ. Վ...

Մարդը նստաւ, ծունկը ծունկին վրայ դրաւ, եւ լախտը քովը դնելով՝ լրագիր կարդալ սկսաւ ։

Այս միջոցին Պ. Վ... դուրս ելնելով՝ հանդարտութեամբ սանդուղքէն վար իջաւ ։ բայց դրան մէջ ուրիշ մարդ մը դէմն ելաւ ձեռքը հաստ բիրով մը ։

—Ո՞ւր է խմբագիրը, հարցուց օտարական ձայնիւ ։ գրասենեա՞կն է ։

—Այո՛, պարոն, խմբագրութեան սենեկին մէջ նստած լրագիր կը կարդայ, պատասխանեց Պ. Վ...

Նորեկ պարոնը վազելով վեր ելաւ սանդուղքին աստիճանները չորս չորս առնելով, սենեակէն ներս մտաւ, եւ լախտաւոր պարոնին վրայ յարձակելով՝ կատաղի կռիւ մը ծագեցաւ մէջերնին, եւ չարաչար ծեծկուելով՝ մէկզմէկ սանդուղքէն վար գլորեցին ։

Հոն երկու ոստիկանութեան զինուոր վրայ հասնելով՝ երկուքն ալ բռնեցին բանտը տարին ։

... խմբագիր ։

Ս. Փրկչեան ազգային հիւանդանոցի համար մեծապատիւ Հալաճեան Քարսեղ աղան 90 խանթար վարօռ քէօմիւրի եւ ազգասէր անձ մը մէկ զամբիւղ 79 1/2 քաշ բրինձ նուիրեցին, որոնց համար հոգաբարձութեան շնորհակալութիւնը կը յայտնենք եւ կը խնդրենք որ պատուական լրագրովդ հրատարակել բարեհաճիք ։

1867 յունվար 26

Ի Պատրիարքարանի Հայոց

Պէշիկթաշ 22 յունվ. 1867

... խմբագիր ։

Մէճմուայի Հաւատիս պատուական լրագրոյն վերջին 681 Թուոյն մէջ Պէշիկթաշցիի մը կողմէն անստորագիր նամակ մը տեսանք Խորհրդոյս Ատենապետին ուղղեալ. Խորհուրդս հարկ կը համարի այս երկտողիւս յայտարարութիւն ընել թէ առանց յայտնի [illegible] իր ատենապետին եւ կամ [illegible] կալ որ եւ է գրութեանց բնաւ չկրնար պատասխանել ։ իսկ երբ յայտնի ստորագրութեամբ եւ պատասխան ստանալու իրաւունք ունեցող գրութիւն մ'ուղղուի, հարկան անպատասխանի չԹողուր ։

Խնդրելով ... խմբագիր, որ սոյն գրութեան անկիւն մը շնորհէք ձեր պատուական լրագրոյն մէջ,

Մնամ եւ այլն ։

Ի դիմաց Թ. խորհրդոյ

Ատենապետ

Տ. Ա. Կէօքեան

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

Կ. Պոլիս 27 յունվ.

Հեռագրին Օսմ. արժէԹղԹոց բարձրացումն մը կը ծանուցանէ Փարիզ ու Լոնտրայի մէջ, որուն մեր հրապարակն ալ կրնայ հետեւիլ ։ Այս բարւոքումն ըստ ամենայն հաւանականութեան քաղաքական բարւոքման հետեւութիւնն ըլլալու է ։ Եւրոպական տէրութեանց կողմանէ Բ. Դրան տըրւած չափաւորութեան յորդորներն ու քրիստոնէից լաւագոյն վիճակ մը շնորհելու խորհուրդներն անլսելի չմնալով, արեւելեան Եւրոպայի մէջ մեծամեծ խռովութեանց առաջքը կառնուի Հետեւաբար Բ. Դրան վարկն ալ կը բարձրանայ ։

Եգիպտական պղինձէ դրամները Եգիպտոս երթալ սկսան, եւ ասոր վրայ ծագած տարակոյսները փարատելով՝ պղինձը կէս գնով առնուիլ սկսաւ դարձեալ ։ Եգիպտոս տանողները երաշխաւոր պիտի տան ուղղակի հոն փոխադրելու համար ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀՆՈՒԱԳԻՐ
Լոնտրա 6 փետր.
Օսմ. ընդհ. պարտք 30 7/8 31 1/8
փարիզ 5 փետր.
Օսմ. ընդհ. պարտք 301—31 15

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՔ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ
Աշխատասիրեաց
Արմենակ Գ. Կոստանդեան
Ի Զմիւռնիա

Կանոնաւոր հաշուագիտութեան ուսումը մեր ազգին մէջ դիւրացնելու նպատակաւ՝ պարզ աշխարհաբառ լեզուով և գործնական կանոններով յօրինուած դիւրիմաց գործ մ'է, որ խիստ օգտակար առաջնորդ մը կրնայ ըլլալ ուսմնասիրութեան արհեստը սովրիլ ուզողներուն.

Կը ծախուի Իզմիր՝ Շահվէքիլեանի գրատունը. Կ. Պոլիս Գ. Յ. Գափաֆեանի խանութը, և Գալաթիա Նըլըրղ խանը՝ Մօսէս Պալթայի գրասենեակը Թիւ 5. Գին 5 ֆրանք.

Իզմիրի Տէտէեանց տպարանէն 'ի լոյս ընծայուած Մոնթէ Քրիսթօ վիպասանութեան երրորդ հատորն ալ անյեալ շաբթու Կ. Պոլիս հասաւ, և 15 ղուրուշի կը վաճառուի ամեն հայ գրավաճառաց քով.

Ամբողջ վեց հատորին բաժանորդ ըլլալ ուզողը՝ կանխիկ 65 ղուրուշ վճարելով՝ ամենն ալ կրնայ առնալ.

Բաժանորդագրութեան տեղն է Կ. Պոլիս, Խումբու խանը, վարի յարկը Թիւ 8, Տէտէեանց վաճառատունը.

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԵԱՆ ԺԱՄԵՐԸ

1867 ՅՈՒՆՎԱՐ 25 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ

'Ի ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Ժամք — Թիւ շոգեն.

2 — 16 Եէնի Մահալլէէն Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ Սթենեա Էմիրկեան Ռ. Հիսար Պէպէք Օրթաքէօյ Պէշիկ. անկէ կամուրջ.
3 — 8 Պէօյիւքտէրէէն Թարապիա, Եէնիքէօյ, Էմիրկեան, Ռ. Հիսար, Պէպէք. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ.
3 3/4 — 11 Անատոլու Գավաղէն Եէնիմահալլէ Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Եէնիքէօյ. Սթենիա. Էմիրկեան. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Պէշիկթաշ. (Ուրբաթ օրերը Առնաւուտքէօյ Գուրուչեշմէ Օրթաքէօյ և Գապաթաշ պիտի հանդիպի
2 1/4 — 2 Պէյքօզէն Փաշապաղչէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի Գուզկունճուք. անկէ կամուրջ. (Ուրբաթ օրերը ժամը 3ին).
3 1/2 — 12 Պէօյիւքտէրէէն Թարապիա. Պէյքօզ. Ի. Պաշէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար. Գանտիլլի. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի. (ուրբաթ օրերէն զատ).
2 1/4 — 1 Առնաւուտքէօյէն Գուրուչէշ. Օրթաքէօյ. Պէշիկ. անկից կամուրջ.
2 3/4 — 4 " " " " ուրբաթ օրերէն զատ
3 1/2 — 14 " " " " Գապաթաշ.
4 1/4 — 1 " " " " "
5 — 2 " " " " "

Այս հանդիպումը ուրբաթ օրերը Պէյիւքտէրէէն ելնող վերջին շոգենաւը պիտի կատարէ ժամը 5ին.

9 1/2 — 4 Եէնիմահալլէէն. Պէօյիւքտէրէ. Թարապիա Եէնիքէօյ. Էմիր... [illegible] պաթաշ. Ամեն ուրբաթ օրերը ժամը 2 3/4ին Առնաւուտքէօյէն ելնելով Վանիքէօյ. Պէյլէրպէյի և Գուզկունճուք հանդիպելով կամուրջ պիտի գայ.

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆԵԼԻՔ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ ԲԱՑ Ի ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԷՆ

3 1/4 — 1 Պէշիկթաշ. Առնաւուտքէօյ.
4 1/4 — 2 Շիտակ Առնաւուտքէօյ. Վանիքէօյ (ուրբաթ օրերէն զատ).
4 1/4 — 4 Գապաթաշ. Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Առնաւուտքէօյ. Ռ. Հիսար. Էմիրկեան. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւք. Եէնիմահալլէ.
9 1/4 — 1 Գապաթաշ. Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչ. Առնաւուտքէօյ (անկից կամուրջ)
9 3/4 — 11 Պէշիկթաշ. Օրթա. Առնաւուտ. Պէպէք. Ռ. Հիսար Էմիրկեան. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Եէնիմա. Ա. Գավաղ.
10 1/2 — 16 Պէշիկ. Օրթաք. Առնաւուտքէօյ. Ռ. Հիսար. Էմիրկեան. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Եէնիմահալլէ. (Ուրբաթ օրերը առանց Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Առնաւուտքէօյ հանդիպելու Պէյլէրպէյի և Վանիքէօյ պիտի հանդիպի).
10 1/2 — 12 Պէյլէրպէյի Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Գանտիլլի Ա. Հիսար Գանլըճա. Փաշապաղչէ Պէյք. Պէօյիւքտ. (ուրբաթ օրերէն զատ)
11 — 18 Պէպէք. Ռ. Հիսար. Էմիրկեան. Սթենեա. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ.
11 — 14 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչեշմէ. Առնաւուտքէօյ.
11 — 2 Գուզկունճուք. Պէյլէրպէյի Չէնկէլքէօյ Վանիքէօյ Ա. Հիսար. Գանլըճա. Պէյքօզ.
11^{20} — 1 Գապաթաշ. Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչ. Առնաւուտքէօյ.
11^{40} — 4 Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչեշմէ, Առնաւուտքէօյ.

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԲԱՆԵԼՈՒ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

2 1/2 — Առնաւուտքէօյէն Գուրուչեշմէ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ. Գապա.
2 — Եէնիմահալլէյէն. Պէօյիւքտէրէ. Թարապիա. Եէնիքէօյ. Էմիրկեան. Ռ Հիսար. Առնաւուտքէօյ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ.
3 3/4 — Եէնիմահալլէէն. Պէօյիւքտէրէ. Թարապիա. Եէնիքէօյ. Սթենիա. Էմիրկեան Ռ. Հիսար. Պէպէք. Առնաւուտ. Գուրու. Օրթա. Պէշիկ.
3 1/2 — Պէօյիւքտէրէէն. Թարապիա. Պէյքօզ. Ի. Պաշէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար Գանտիլլի. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի. Գուզ.
8 1/4 — Պէօյիւքտէրէէն. Թարապիա. Եէնիքէօյ. Էմիրկեան. Ռ. Հիսար. Առնաւուտքէօյ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթաշ.
8 3/4 — Պէօյիւքտէրէէն. Թարաթիա. Պէյքօզ Ի. Պաշէ. Գանլըճա. Ա. Հիսար. Վանիքէօյ. Չէնկէլքէօյ. Պէյլէրպէյի. Գուզկունճուք. Իւսկիւտար. Այս հանդիպումը ուրբաթ օրերն ալ պիտի կատարէ.
9 1/2 — Եէնիմահալլէէն. Պէօյիւքտէրէ. Թարապիա. Եէնիքէօյ. Էմիրկեան. Ռ. Հիսար. Պէպէք Առնաւուտքէօյ Օրթաքէօյ Պէշիկթաշ. Գապա.

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆԵԼՈՒ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

3 — Գապաթաշ. Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Առնաւուտքէօյ. Պէպէք. Ռ. Հիսար. Էմիրկեան. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Եէնիմա.
4 — Իւսկիւտար. Գուզկունճուք. Պէյլէրպէյի Չէնկէլքէօյ. Վանիքէօյ. Գանտիլլի. Ա. Հիսար. Գանլըճա Ի. Պաշէ. Պէյքօզ. Թարապ. Պէօյիւքտէրէ. Այս հանդիպումը ուրբաթ օրերն ալ պիտի կատարէ.
4 1/4 — Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Առնաւուտքէօյ. Ռ. Հիսար Էմիրկեան. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ.
9 3/4 — Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչեշմէ. Առնաւուտքէօյ. Ռ. Հիսար. Էմիրկեան. Եէնիքէօյ. Թարապիա. Պէօյիւքտէրէ. Եէնի Մահալլէ.
10 1/2 — Գուզկունճուք. Պէյլէրպէյի. Չէնկէլքէօյ. Վանիքէօյ. Գանտիլլի. Ա. Հիսար. Գանլըճա. Ի. Պաշէ. Պէյքօզ, Պէյիւքտէրէ.
10 3/4 — Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ Առնաւուտքէօյ. Պէպէք. Ռ. Հիսար. Էմիրկեան. Սթենիա. Եէնիքէօյ. Թարապիա Պէօյիւքտէրէ.
11 1/4 — Գապաթաշ. Պէշիկթաշ. Օրթաքէօյ. Գուրուչեշմէ և Առնաւու.

Իւսկիւտար երթևեկութիւն ընող 3 շոգենաւները առաւօտները ժամը 2էն մինչև 6 իրկուները ժամը 8 1/4էն մինչև 12 Իւսկիւտարէն կամուրջ և կամուրջէն Իւսկիւտար երթևեկութիւն պիտի ընեն. Կիրակի և ուրբաթ օրերը [illegible] պիտի բանի.

Ժամ — Թիւ — ԽԱՐԹԱԼ ԵՒ ԿՂԶԻՆԵՐԸԲԱՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

1 3/4 — 10 Բէնտիքէն. Գարթալ. Մեծ կղզի. Հէյպէլի. Պուրկազ. Գնալը. Կիրակի օրերը ժամը 3ին Գարթալէն պիտի ելնէ.

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ

10 — 10 Գնալը. Պուրկազ. Հէյպէլի. Մեծ կղզի. Գարթալ. Բէնտիկ.

Կիրակի օրերը օդը աղէկ ըլլայնէ, մէկ շոգենաւ մը կամուրջէն ժամը 3 1/2ին ելնելով Հէյպէլի և Մեծ կղզի պիտի երթայ. իրիկուան ժամը 9 1/2ին Մեծ կղզիէն ելնելով և Հէյպէլի կղզին հանդիպելով կամուրջ պիտի դառնայ.

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 28 ՅՈՒՆՎԱՐ	Հինգշբ. 26	Ուրբաթ 27
	Ղուրուշ	Ղուրուշ
Օսմանեան լիրա Մէճ. .	104	104
Քաանմոց արծաթ . .		
Եօհամը ուսումիէ . . .	32.38	34

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 28 ՅՈՒՆՎԱՐ

ԱՐՄՏԻՔ

Ցորենի թայղան կարծր	36—38
» խամչիլ »	36—37
» Ռում. Պալըքք	32—35
» Վառնա	33—34
» Իպրայիլ կակուղ	34—36
» կալաց »	—
» Պուրկազ »	35—36
Եգիպտացորեն կալաց	—
Գարի	—15

ՄԵՏԱՔՍ

Պուրսա կարճ թէֆէ	570—580
» երկան »	560—580
Շաքի հօխան ֆրանք	
» Պարսկաս	50

ՆԵՐՔԻՆ ԲԵՐՔ

		Ղուրուշ
Բամպակ Պալըքէսէր	հօխայ	—11.20
» Կէյվէ	»	—12
» Ադանա	»	—11.20
» Ռուսատան	»	—11
Բուրդ Էնկիւրի լուացուած	»	—14.20
» » չլուացուած	»	— 8
» Պանտըրմա չլուաց.	»	— 8
Ճէյրի Էնկիւրիւ	»	—13.20
» Թօխաթ	»	—12
» Չորում	»	—09
Մազը սեւ	»	—16
» Ճերմակ	»	— 0
Թիֆթիք Էնկիւրիւ	»	—45
Աֆիօն Պալըքէսէր	»	—250
Քիթրէ Տերեւ բանուած	»	00—23
Սալէպ Տաճկաստանի	»	—16
Մեղրամոմ դեղին Տրապի.	»	—23.20
» » Անատօլու	»	—23
Սուսամ Ռումէլիի	»	— 0
Կտաւատի հունտ Ռում. Քիլէ		—
» » Պանտրմա	»	—
Ձէթ Այվալըգ	հօխայ	— 8
» Կիրիտ	»	— 8
Աճառ (Սապօն) Գանտիա	»	— 7.20
» » Միտիլլի	»	— 7
Բրինձ Եգիպտոս Բէշիտ	»	— 4.10
» Տիմեաթ	»	

ԱՐՏԱՔԻՆ ԲԵՐՔ

			ղուրուշ
Խահվէ Ռիօ եւ Գաֆիօ 100 հօխ.			850—1000
Շաք. գլուխ 6-10 Լա. կնդ.	»		—
» փոշի	»	»	—240
» Հոլ. գլուխ	»	»	—290
» փոշի	»	»	—240
Գաղղ. գլուխ	»	»	—290
» փոշի	»	»	—238
Անագ (գալայ)	»	»	—650
Պղպեղ (պիպեռ)		հօխայ	— 6
Լեզակ (չիվիտ) Պէնկալա	»		—135
» » Մատրաս	»		—120
Անուշադր (Նօշատըր)	»		— 6.20
Պողպատ (Չէլիք)		մնտուկ	—180
Կապար (Գուրշուն)	»		— 3.20
Թիթեղ (Թէնէքէ) զոյգ մնտ.	»		—340
Ձիւք տախտակ թիւ 7-12 Հիյ			— 6
Երկաթ Անգ. ձողաձեւ կնդ.			68— 70
» Տախտակ 1-14	»		
» Բեւեռցու	»		75— 76
» Բոլորակ	»		135—140
» Ռուսիոյ	»		120—130
Քարֆիճա վարիլ 39 հիյ.			—110
Իւմիւպէճ ճէն. զոյգ Սնտ.			—250
» Պէլճ.	»		
» Թրիէսթ	»		
Սպառմաչէթ վիէննա հօխան			— 16
» Թրիէստ եւ Գաղղ.	»		— 15

Մասիս լրագրոյ բաժանորդութեան տեղերն են՝ Կ. Պոլիս Չինիլի խանը վերի յարկը Թ. 7, Մասիսի խմբագրատունը։
Իսկ գաւառաց մէջ հետեւեալ հոգաբարձուաց սենեակները:

ԻԶՄԻՐ. Յարութիւն աղա Տէտէեան.
ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Ռափայէլ աղա Բանչուկեան.
ԱՏԱՊԱԶԱՐ. Պ. Յակոբ Սալահորեան.
ԹԷՔԻՐՏԱՂ. Յարութիւն աղա Շուշանեան.
ԱՆԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ. Մանուկի Սուքիաս աղա Գայուսեան:
ՏՐԱՊԻԶՈՆ. Պ. Խաչատուր Էյմաս՚եան.
ԿԱՍՎՆ. Կոմիտէտ պատուելի Հաճարեան.
ՀԱԼԷՊ. Նիկողայոս աղա Տէր Մարգարեան.
ԵՈԶՆԿԱ. Ընթերցասիրաց Թաէ զարան.
ՎԱՆ. Գրիգոր աղա Խաճաճեան

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրուիլ ուզողներն՝ այս տեղերէն մէկուն հետ կրնան բղթակցիլ:

Խմբագիր–Տնօրէն
Կ. Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՑ
Կ. ՊՈԼԻՍ ՉԻՆԻԼԻ ԽԱՆ